

ROZVOJ VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCE V MÍRU - PŘEDPOKLAD ÚSPĚŠNÉHO VELENÍ VOJSKŮM PŘI PŘÍPRAVĚ A VEDENÍ OBRANNÉ OPERACE

Závěry 5. zasedání ÚV KSČ v březnu roku 1987 k urychlení vědeckotechnického rozvoje a následující 7. zasedání ÚV KSČ v prosinci 1987 orientované ke komplexní přestavbě hospodářského mechanismu stanovily i ČSLA úkol efektivněji rozvíjet a využívat vědecké práce ve prospěch vojenské praxe.

Při celkovém posuzování všeobecné vojenské praxe je možné zjistit nedostatky ve vědeckosti pojetí činnosti velitelů, štábů i vojsk. Důkazy je možné nalézt např. i v prosazování operativního řízení a velení s nedoceňováním vědeckého poznání objektivních zákonitostí. Na tento problém oprávněně poukazuje a bude reagovat přestavba socialistické společnosti realizovaná KSČ i v ČSLA.

V nastávajícím období se bude rozvoj oblasti vojenství stále častěji měnit. **Zásadní kvalitativní změny a popřípadě i skoky lze předpokládat na základě urychleného zavádění výsledků vědeckotechnického rozvoje do vojenské praxe.** Je nutné zdůraznit, že přes množství různých faktorů se začíná rozhodujícím způsobem jako zvlášť účinný prostředek prosazovat vědeckotechnický rozvoj, který bude zřejmě hrát stále důležitější úlohu jako nový univerzální jev naší doby s tvrdými, ale velmi účinnými zákonitostmi. **K hlavním zákonitostem vědeckotechnického rozvoje patří:**

— Rozvoj vědy a na ni navazující techniky dosáhl stupně, že žádná jednotlivá země na světě, ani SSSR nebo USA, jej není schopna zvládnout do celé šíře a

hloubky, nýbrž pouze v mezinárodní spolupráci s návazností na celosvětové informační zdroje.

— Strategický význam pro výzkumnou a vývojovou základnu a zčásti i pro výrobu mají vědecké, technické a ekonomické informace (dále VTEI). Jsou poměrně laciné, dostupné, nesmírně efektivní. Statistika ukazuje, že na nich nebo na již známých poznatcích jsou ze 70 až 90 % založeny nové objevy. Dospět k objevům jiným způsobem je vesměs neefektivní nebo takřka náhodné. Přitom platí, že „geniální“ vedení bez potřebných VTEI je horší než průměrné vedení, ale s dobrými VTEI.

— Platí zásada, že „kdo má hodně, bude mít ještě víc, kdo má málo, bude mít ještě méně“. Jinak řečeno, ta země, organizace apod., která má hodně nových poznatků a moderní techniky a rychle uplatňuje výsledky z toho plynoucí v praxi, postupuje podstatně rychleji vpřed (poznatky plodí další poznatky a v jejich aplikaci i technika techniku) než tam, kde mají poznatků méně, jsou pomalejší v jejich prosazování atd. V prvním případě postupují řadou geometrickou, ve druhém aritmetickou, takže i přes určité dosahované výsledky klesají ke dnu ve srovnání s prvním případem.

Tyto poznatky vycházejí ze strany možného nepřítele a lze je předpokládat i jako platné pro naše podmínky. K tomu je nezbytné:

— rozšiřovat celou oblast vojenskovědeckých, ale i ostatních vědeckých výzkumů,

— zkracovat dobu pro řešení vznikajících nejrozličnějších problémů vojenské teorie a praxe,

— zvyšovat úroveň požadavků na zdůvodnění vojenskovědeckých doporučení,

— zvyšovat náročnost na urychlené zavádění výsledků vědy a výzkumu do vojenské praxe,

— zkvalitňovat rozvoj systému VTEI ČSLA.

Tyto požadavky, s cílem zvýšení výslednosti působení vojenskovědecké práce v ČSLA, lze shrnout do následujících oblastí:

— plánování a řízení (organizace vědecké práce),

— vědeckotechnický rozvoj,

— automatizace (velení, řízení a spojení),

— informace,

— kádry a jejich kvalifikace (vojenskovědeckých i vojenských),

— aktivity, iniciativa (socialistické soustředění, vynálezy, zlepšovatelství).

Tyto požadavky na vojenskovědeckou práci v ČSLA zpětně vyvolávají:

— změny stylu a metod práce,

— řešení otázek hmotné a morální stimulace vědeckých кадрů,

— zabezpečení těsnějšího sepětí teorie s praxí,

— upevňování součinnosti mezi pracovníky výzkumné a vývojové základny ČSLA, vojenských vysokých škol a ostatních tvůrčích pracovníků spjatých se životem a činností ČSLA,

— nutnost kvalitněji a efektivněji využívat znalostí a zkušeností generálů a důstojníků, především z vojenské praxe všech druhů vojsk, pro řešení různých a zejména aktuálních problémů.

Právě naplněním těchto požadavků na vědeckou práci v oblasti vojenství při zabezpečení těsné jednoty teorie a praxe lze dosáhnout náročných cílů stanovených ČSLA. Zásadně nejde o množství vědeckých úkolů, prací, publikací a studií, ale především jde o **konkrétní přínosy pro vojenskou praxi, operační a bojovou přípravu, bojovou a mobilizační pohotovost a výstavbu celé ČSLA.**

Využitelnost výsledků vědecké práce ve vojenskovědecké oblasti, stejně jako i v ostatních vědních oblastech ČSLA, bude měřena především z hlediska požadavků obranného charakteru vojenské doktríny.

Z tohoto pohledu je vhodné **vědeckou práci zaměřit** na řešení problematiky k obohacení vojenské teorie a praxe s důrazem na:

— prognózování charakteru soudobé války, rozpracování opatření k jejímu odvrá-

cení a ke způsobení zničující porážky agresorovi,

— rozpracování efektivních způsobů zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti, rozvinování vojsk s důrazem na nenadálé napadení nepřítele; přitom je potřebné hledat cesty pro zkrácení času uvádění vojsk do různých stupňů bojové pohotovosti,

— studium možného nepřítele z hlediska včasného zjištění jeho příprav k agresi a ke zjištění možností odrazit jeho napadení; k tomu zkoumat jeho přípravy, způsob vedení operací a bojového použití vojsk, výzbroje, vojenskotechnický potenciál a další potřebné oblasti,

— přípravu teoretických podkladů k určení dostatečného množství sil a prostředků bojové pohotovosti a operační přípravy státního území, které je nutné mít ke spolehlivému odrazení nenadálého útoku nepřítele,

— rozpracování otázek vedení obranných operací a přípravy protiútoků; na to navazuje rozpracování způsobů boje proti útočným koncepcím nepřítele, proti jeho vzdušné pozemním operacím a úderům na druhé sledy,

— zkvalitňování vedení vojskům, jeho forem, metod a prostředků,

— řešení otázek palebného ničení nepřítelů v operacích s využitím vysoce přesných zbraní i použitím vlastních prostředků,

— poskytnutí vědeckých podkladů pro výstavbu ČSLA.

Je nutné respektovat, řídit se a upevňovat součinnostní opatření v těsné návaznosti i na doktrinnální doporučení Spojených ozbrojených sil, **aby kvalita i kvantita použité techniky, bojových prostředků byla plně srovnatelná s technikou nepřítele v době válečného nebezpečí, odpovídala charakteru i intenzitě příprav protistojících vojsk a aby byla zabezpečena spolehlivá obrana a úspěšné odrazení agrese s možností přejít do rozhodujícího protiútku.**

Na naše konkrétní podmínky to bude především nutné stanovit:

— podmínky rozhodování a kterého způsobu vedení ozbrojeného zápasu použít za určitých okolností,

— způsoby a právně (tj. smluvně) ustanovenou metodiku zahájení války a určení, kdo a za jaké situace rozhodne o použití ozbrojených sil,

— kvantitativní a kvalitativní podíl ČSSR na společné obraně koalice,

— optimalizaci proporcí mezi počty ozbrojených sil ČSSR a Spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy v míru a za války,

— postup vypracování společných strategických (operačních) plánů pro vedení ozbrojeného zápasu,

— systém vzájemné spolupráce a součinnosti ozbrojených sil apod.

Požadavek zachovat vojenskostrategickou rovnováhu v jakékoli situaci předpokládá **udržování ČSLA na vysoké úrovni bojové a mobilizační pohotovosti k plnění strategicko-operačních úkolů.** Půjde zejména o:

— rozpracování a stanovení takových způsobů plnění úkolů, které by ve všech podmínkách umožňovaly odrazení nečekaného napadení již v počátečním období války, změnu průběhu válečných činností, získání iniciativy a poté rozhodné zničení nepřítele,

— orientaci ozbrojených sil na odvetnou činnost v počátečním období války a na odrazení agrese vedením obranných operací, které je nutné považovat za základní formu válečné činnosti svazů a svazků ČSLA,

— připravenost vedení aktivní obrany, tj. vedení obranných sražení s cílem zlikvidovat průlom nepřítele, stabilizovat frontu, obnovit bojeschopnost vojsk prvního operačního sledu a vytvořit potřebná uskupení vojsk a materiálně technických zásob pro přechod do protiútoků s cílem konečné porážky vojenských uskupení agresora,

— schopnost vést první operace pouze existujícími silami a prostředky prvních sledů svazů bez možnosti celkové převahy nad nepřítelem, bez přísunu velkých záloh na válčiště, a dokonce i při neúplném operačním rozvinutí vojsk,

— vedení operací svazů a svazků prvních sledů tak, aby nedošlo ke značné ztrátě vlastního území, aby byla vojska nepřítele zastavena již v taktické nebo výjimečně v operační hloubce a aby se zabránilo nepříтели převzít strategickou a operační iniciativu.

Tyto požadavky ovšem neznamenají, že bychom neměli rozpracovávat a procvičovat vůbec žádné útočné boje nebo operace. Právě pro orientaci na odolnou a aktivní obranu a na zřeknutí se vojenských kroků vedoucích k eskalaci krizí je **nezbytné neponechávat iniciativu nepříтели, ale co nejdříve ji získat, vybojovat.**

Pro realizaci tohoto zámyslu je nutné již v míru připravovat, organizovat a udržovat systém hotovostních sil, velení a bojových prostředků. Jeho minimální počty je třeba stanovit tak, aby v míru nadměrně nezatěžovaly národní hospodářství, ale přitom plně zajišťovaly okamžité zahájení rozhodné bojové činnosti a rychlý nárůst sil a prostředků za války.

Velice závažná je skutečnost, že efektivní činnost systému velení a také včasné zvyšování bojové pohotovosti vojsk bude v mnoha směrech záviset na úplnosti a kvalitě dodávaných informací o situaci. To proto vyžaduje již v míru disponovat takovými silami a prostředky průzkumu všech druhů, které by umožnily spolehlivě zjistit přípravu agresora v nejranějším stadiu, mít neustále pod kontrolou všechny přesuny vojsk pravděpodobného nepřítele.

Kvalitativně nové požadavky budou kladeny na systémy velení vojskům. Pro úspěšné odrazení nenadálého napadení v prvních obranných operacích budou plnit důležitou úlohu odolná stacionární a pohyblivá místa velení se spolehlivým utajeným spojením připraveným již v míru.

Daleko větší pozornost než dosud je nutné věnovat formám a metodám operační přípravy a organizování bojového výcviku vojsk, aby zdokonalování bojových návyků probíhalo rychleji než u armád členských států NATO a aby naše útvary a svazky, zejména prvních sledů, nezaostávaly ve výcvičnosti za přezbrojenými silami NATO.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat promyšlenému konání cvičení v terénu. Odražení agrese nepřítele je třeba procvičovat v konkrétních podmínkách a v reálném čase za použití jak konvenčních, tak jaderných zbraní, za silného radioelektronického rušení a při vedení úderů do celé hloubky operační sestavy vojsk obou válčících stran.

Obranný charakter vojenské doktríny členských států Varšavské smlouvy nás zavazuje znovu analyzovat obsah operační přípravy státního území v příštích letech a promyslet principy a opatření ke zvýšení odolnosti operační obrany.

To vše bude vyžadovat i nové pohledy na rozpracování některých otázek vojenského umění a jejich uvedení do souladu s dosud platnými řády, předpisy a směrnici.

Nemalé úkoly vyplynou z vojenské doktríny i pro naše národní hospodářství, kde bude třeba zabezpečit plynulý přechod z mírového na válečný stav.

Ve spojeneckém měřítku bude nutné v oblasti národního hospodářství zabezpečit odpovídající spolupráci ve vědě a technice, v průmyslu, zejména v průmyslu vyrábějícím pro potřeby obrany, v oblasti dopravy a spojů a při zabezpečování soběstačnosti v surovinách, zemědělských výrobcích a v potravinách.

Jádrem této spolupráce by měla být kooperace při zpracování a realizaci příjateého Komplexního programu rozvoje zbra-

ní a techniky pro armády členských států Varšavské smlouvy do roku 2000, zaměřeno na zvýšení úrovně technické vybavenosti Spojených ozbrojených sil a spojeneckých armád.

V souvislosti s porovnáváním charakteru vojenských doktrín členských států Varšavské smlouvy a paktu NATO, vojenské doktríny SSSR a strategické koncepce USA je nutné pro možnosti dalších opatření znát i vývoj v této oblasti na budoucí období.

Rozvoj doktrín a strategických koncepcí USA a NATO do roku 2000:

V nové fázi rozvoje kvalitativního zbrojení, které má dle představ západních odborníků postupně asi do roku 2000 přecházet z dosavadní přibližně rovnováhy (vojenské) v převahu, je i nadále přijatelná doktrína neoglobalismu, kterou mohou tak či onak podporovat i hlavní země NATO. Může se vyznačovat i nadále lokálními nebo omezenými válkami, jakož i státním terorismem. Na jedné straně však tato nekalá západní aktivita bude sice brzděna iniciativou socialistických zemí, ale pokračující vytváření různých ohnisek napětí v rozvojovém světě ji bude umožňovat.

NATO v Evropě se i nadále může řídit strategií pružné reakce, přijatou paktem v roce 1967. Předpokládá operativní použití různých prostředků a metod (nepřímých válek, diplomatických praktik, případně nátlaku) k dosažení dílčích úspěchů. Vojenská strategie počítá s tzv. předemnou, resp. přední obranou: vojska NATO při počátečním střetnutí v přihraničním prostoru nemají dopustit větší ztrátu území a postupně mají přenést válku do sousedních nebo i dalších socialistických států. Nově má být úspěch těchto útočných operací zajištěn využitím „kombinovaného vzdušného a pozemního boje“ a zásad Rogersova plánu, předpokládajícího mimo jiné izolaci vojsk Varšavské smlouvy na frontě od sil přicházejících z hloubky.

Rozvoj doktrín a strategických koncepcí USA a NATO po roce 2000:

Kalkuluje se již s vojenskou převahou v konvenční a stále více i jaderné výzbroji, úměrně s tím, jak budou účinné západní protiraketové prostředky ať kosmické, nebo pozemní.

Doktrína neoglobalismu může být zesílena nebo nahrazena doktrínou z pozice síly.

Strategie pružné reakce může být nahrazena strategií kvalitativní převahy, přičemž vojenská strategie, prozatím bez označení, může být založena na použití

převažujících konvenčních sil, popřípadě ve spojení s taktickými jadernými zbraněmi (v úvahu by přicházelo její monopolní uplatnění za pomoci protiraketových zbraní) proti několika státům, nebo za výhodné situace i proti koalici Varšavské smlouvy.

Uplatňování doktrín členských států Varšavské smlouvy do roku 2000:

Lze počítat s koaliční doktrínou mírového vývoje a omezování zbrojení. Její součástí by měla být vojenská obranná doktrína přecházející v duchu nového myšlení v doktrínu obranné dostatečnosti, opírající se o urychlení sociálně ekonomického rozvoje a přestavbu.

Rozvoj doktrín členských států Varšavské smlouvy po roce 2000:

Lze předpokládat koaliční doktrínu mírového vývoje a odzbrojení, založenou na výsledcích strategie urychlení přestavby, jakož i tlaku mírových sil. Její součástí bude i nadále vojenská doktrína obranného charakteru, ale se strategií aktivní dostatečnosti, založené na kvalitativně výrazně vyšších výsledcích výzkumné a vývojové základny socialistických států.

Pokud se týče vojenské doktríny ČSSR, jejím základem se stává uplatňování spolupráce, důvěry a dobrých sousedských vztahů. Nástrojem této doktríny je strategie odolné obrany, která se po zasazení spojeneckých sil změní ve strategii aktivní obrany. Později, někdy kolem roku 2000, je možné již počítat se strategií aktivní obrany od zahájení bojové činnosti našimi vojsky. Přitom je nutné věnovat zvýšenou pozornost zabezpečení teritoria.

V souvislosti s tím je možné stanovit řadu podnětů k rozvoji ČSLA cestou většího využívání vědeckých přístupů:

1. Při budování ČSLA je nutné uplatňovat intenzifikaci s využitím moderních poznatků vědy a techniky ke zkvalitnění její připravenosti. Zkvalitňování zajistit bez zvětšování podílu vojenského rozpočtu na státních výdajích. Hlavním kritériem změna opatření musí být celospolečenský zájem. Hodnocení založit na skutečně dosažených a využitelných výsledcích.

2. Zpětnou vazbu, která chybí, nahradit malým (asi do 10 osob), ale vysoce kvalifikovaným nezávislým analyticko-oponentním orgánem, který by se vyjadřoval k nákladným nebo zvláště důležitým připravovaným opatřením.

3. Zpracovat pro potřebu ČSLA stručně (asi v rozsahu do 20 stran) zákonitosti vědeckotechnického rozvoje, resp. vědeckotechnické revoluce a nového myšlení. Výrazně se též zaměřit proti zbytečnému administrování, byrokratismu, formalismu.

4. Zvláštní pozornost věnovat řízení (konceptu) a efektivnosti výzkumné a vývojové základny ČSLA:

— zpracovat jednoduchá, ale konkrétní kritéria pro hodnocení pracovišť se zaměřením na prakticky využitelné výsledky a nákladovou efektivnost; jednotlivá pracoviště nechť si vytvoří vlastní kritéria hodnocení týmů či jednotlivců,

— pracoviště výzkumné a vývojové základny ČSLA, která již nemohou v podmínkách vědeckotechnické revoluce sama stačit na řešení úkolů, musí organizovat spolupráci s jinými pracovišti přímou cestou,

— vzít v úvahu, že výzkumné a vývojové komplexy jsou méně efektivní než menší, ale pružná zařízení,

— pokud ve VVZ nevyužívají a nemají řádně fungující pracoviště VTEI, hodnotit je až jako nevyhovující i přes případné výsledky, neboť kdyby VTEI bylo využíváno, dosahované výsledky by byly na podstatně vyšší úrovni,

— řídicí orgán k rozvoji vědecké práce by měl být integrovaný a ne rozdělený — zvlášť věda, technika a společenské vědy, neboť charakter vědeckotechnické revoluce to vyžaduje; měl by operativně reagovat na vývoj v rámci Varšavské smlouvy i NATO, zvlášť v otázkách zbrojení a nepřátelského působení proti teritoriu v míru; měl by poskytovat iniciativní podněty pro velení ČSLA i pro pracoviště její výzkumné a vývojové základny.

5. Rozpracovat a realizovat účinná opatření proti novým zámyslům USA a NATO, které se týkají působení proti našemu teritoriu — v míru, za stavu ohrožení, za války. Celá tato problematika je již značně rozsáhlá, akutní, s mnoha novými prvky.

Velký význam pro další upevňování obrany našeho státu má přestavba vytyčená XVII. sjezdem KSČ a realizovaná v naší společnosti, hluboké sociálně ekonomické, duchovní a kulturní změny.